

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: «Фінансові результати операційної діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК»: фінансовий облік та аналіз»

ШИФР КРБ.ФОтаА.1.579-03.3.1

Здобувачки: _____ **Голубової М.В.**

Керівник: _____ **завідувач кафедри**
фінансів, обліку та
аудиту, проф. Купріна Н.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ” 4 “ червня 2026 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри фінансів, обліку
та аудиту

_____ **Наталія КУПРІНА**

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри фінансів, обліку та аудиту

«____» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Голубової Марії Вікторівни

-
1. Тема роботи: *«Фінансові результати операційної діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК»: фінансовий облік та аналіз»*

Затверджена наказом ОНТУ від 24 жовтня 2025 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *4 червня 2026 р.*
3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за
два роки.*

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Сутність, значення та за-
конодавча база обліку фінансових результатів від операційної дія-
льності підприємства. Техніко-економічна характеристика підп-
риємства, поглиблений аналіз формування фінансових результа-
тів від операційної діяльності за два роки на ньому. Організація
бухгалтерського обліку на підприємстві та фінансового обліку фі-
нансових результатів від операційної діяльності на ньому. Висно-
вки та пропозиції.*

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових
креслень) *таблиць – 8, рисунків – 3.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **2 лютого 2026 р.**

Керівник _____ Купріна Н.М.

Завдання прийняла до виконання _____ Голубова М.В.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	2.02.26 - 10.03.26	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства, поглиблений аналіз фінансових результатів від операційної діяльності підприємства за два роки</i>	11.03.26 - 11.04.26	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	12.04.26 - 25.05.26	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	25.05.26 - 4.06.26	

Здобувачка вищої освіти _____ Голубова М.В.

Керівник роботи _____ Купріна Н.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Голубова М.В. _____

АННОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Фінансові результати операційної діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК»: фінансовий облік та аналіз»

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів від операційної діяльності підприємства агробізнесу відповідно до нормативно-правових актів, національних стандартів фінансової звітності та передових наукових концепцій, а також розробка практичних рекомендацій та діджитал-рішень щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення на матеріалах ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів: у першому розділі розглядаються теоретичні питання сутності, класифікації фінансових результатів діяльності підприємства, особливості їх нормативного забезпечення формування та фінансового обліку підприємства, відображення у фінансовій звітності підприємства. У другому розділі проведено аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за два роки та фінансовий аналіз фінансових результатів від операційної діяльності підприємства. У третьому розділі кваліфікаційної роботи проводився аналіз особливостей організації бухгалтерського обліку та фінансового обліку фінансових результатів від операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», їх відображення у фінансовій звітності підприємства, наведені напрями удосконалення з використанням застосування сучасних інструментів та напрямів управління ними.

У висновках до кваліфікаційної роботи бакалавра сформульовані пропозиції щодо удосконалення обліку та аналізу фінансових результатів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Кваліфікаційна робота містить: текстової частини – 61, таблиць – 8, рисунків – 3, додатків – 1

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Дослідження економічної сутності та класифікації фінансових результатів в публікаціях та НП(С)БО.....	11
1.2. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку та відображення у фінансовій звітності фінансових результатів операційної діяльності підприємства.....	20
1.3. Фінансовий облік фінансових результатів операційної діяльності підприємства.....	24
2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	33
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства	33
2.2. Аналіз формування фінансових результатів	39
2.3. Аналіз показників рентабельності операційної діяльності підприємства	41
3. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	44
3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві.....	44
3.2. Фінансовий облік фінансових результатів операційної діяльності	50
3.3. Удосконалення обліку та аналізу фінансових результатів операційної діяльності підприємства	52
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

В умовах інтеграції вітчизняного агробізнесу та підприємств харчової промисловості до європейського простору, масштабної цифровізації національної економіки, та динамічного розвитку ринкових відносин, ефективна організація обліку й аналізу фінансових результатів операційної діяльності стає фундаментальною основою забезпечення життєздатності будь-якого суб'єкта господарювання. Особливої гостроти це питання набуває для підприємств агропромислового виробництва, які функціонують у специфічних, високоризикових та сезонно залежних умовах виробництва.

На сучасний етап розвитку аграрного сектору в Україні суттєво впливають деструктивні наслідки тривалого військового стану та ведення активних бойових дій в Україні. ТОВ «ДРУЖБА СВК», як представник вітчизняного агробізнесу, змушене здійснювати фінансово-господарську діяльність під впливом безпрецедентних викликів: розриву логістичних ланцюгів збуту, нестабільності закупівельних цін на паливно-мастильні матеріали, мінеральні добрива та засоби захисту рослин, а також хронічного дефіциту людського капіталу та енергетичної нестабільності. За таких обставин традиційні, екстенсивні підходи до управління доходами і витратами втрачають свою дієвість, що зумовлює об'єктивну потребу в суттєвому вдосконаленні та адаптації обліково-аналітичного забезпечення формування операційного прибутку та збільшення фінансового результату від операційної діяльності.

Бухгалтерський облік доходів від реалізації сільськогосподарської продукції (НП(С)БО 15 «Дохід») та операційних витрат (НП(С)БО 16 «Витрати») у ТОВ «ДРУЖБА СВК» має виконувати не лише функцію фіксації фактів операційної діяльності, що відбулись та трансформуватися в оперативну, прозору та превентивну інформаційну систему. Це необхідно для оперативного управління собівартістю, коректного відображення оцінки біологічних активів за справедливою вартістю та забезпечення достовірності результуючого показника

чистих прибутків або збитків на рахунку 79 «Фінансові результати».

Своєю чергою, поглиблений фінансово-економічний аналіз операційної діяльності дає змогу виявити внутрішньогосподарські резерви зниження витрат виробництва, оптимізувати асортиментну політику вирощування сільгоспкультур, попередити ризики збитковості та максимізувати рівень самофінансування суб'єкта господарювання. Потреба в оптимізації процесів формування прибутку на основі впровадження інноваційних діджитал-інструментів, моделювання майбутньої операційної діяльності та автоматизації розрахунку фінансових результатів зумовила вибір теми кваліфікаційної роботи, її цільову спрямованість та високу практичну значущість.

Теоретичні, методичні та прикладні аспекти сутності, класифікації, обліку та аналізу фінансових результатів в управлінні сучасними підприємствами та фінансового менеджменту детально досліджувалися у фундаментальних працях відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: О.П. Антонюка, І.О. Бланка, Ф.Ф. Бутинця, А.Г. Загороднього, З.В. Задорожного, Л.М. Кіндрацької, Я.Д. Крупки, Н.М. Купріної, О.В. Лишиленка, В.М. Мельник, В.О. Мец, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, Т.М. Ступницької, Ю.С. Цал-Цалка, А.В. Череп, Л.М. Чернелевського, М.Г. Чумаченка та багатьох інших фахівців.

Попри значний масив наукових розробок, питання адаптації облікових та аналітичних інструментів до специфіки сучасних цифрових систем (зокрема, використання лінійок програмних продуктів нового покоління BAS) та нівелювання специфічних галузевих ризиків агробізнесу в кризових умовах залишаються дискусійними і потребують деталізації на прикладі конкретних суб'єктів господарювання.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів від операційної діяльності підприємства агробізнесу відповідно до нормативно-правових актів, національних стандартів фінансової звітності та передових наукових концепцій, а також розробка практичних рекомендацій та

діджитал-рішень щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення на матеріалах ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Задачами дослідження в кваліфікаційної роботи бакалавра є:

- визначення сутності економічних категорій «фінансові результати», та їх класифікації «фінансові результати операційної діяльності»;
- аналіз нормативного забезпечення документального оформлення та фінансового обліку фінансових результатів відповідно до НП(С)БО та законодавчих актів;
- дослідження особливостей ведення фінансового обліку фінансових результатів операційної діяльності підприємства;
- проведення аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства агробізнесу;
- поглиблений аналіз фінансових результатів операційної діяльності підприємства агробізнесу та формування пропозицій щодо покращення ефективності;
- визначення особливостей організації бухгалтерського обліку на підприємстві та фінансового обліку формування фінансових результатів операційної діяльності на підприємстві агробізнесу та відображення у фінансовій звітності;
- розробка напрямів удосконалення ведення обліку та аналізу фінансові результати операційної діяльності підприємства агробізнесу.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційної роботи бакалавра є фінансові результати операційної діяльності підприємства агробізнесу, а предметом дослідження – фінансовий облік та аналіз фінансові результати операційної діяльності підприємства агробізнесу.

Методологічну основу кваліфікаційної роботи бакалавра становить комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, застосування яких дозволило реалізувати поставлену мету та розв'язати визначені завдання. Зокрема, у процесі дослідження використано такі методи:

- аналізу, синтезу, класифікації, системного підходу, групування та деталізації – для дослідження теоретико-методичних засад формування доходів, операційних витрат та фінансових результатів від операційної діяльності;
- абсолютних, відносних і середніх величин, порівняння, вертикального, горизонтального та коефіцієнтного аналізу – для комплексної оцінки фінансово-економічних показників та аналізу формування фінансових результатів і рентабельності суб'єкта господарювання;
- факторного аналізу – для оцінювання ступеня впливу елементів витрат та доходів на зміну операційного прибутку (збитку);
- графічний та табличний методи – для відображення, візуалізації та систематизації отриманих результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, чинні Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (зокрема, НП(С)БО 15 «Дохід» та НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 1), монографічні видання, наукові публікації, підручники, навчальні посібники та профільні інформаційні ресурси.

Практична частина роботи ґрунтується на матеріалах фінансової, статистичної та внутрішньої управлінської звітності, а також на первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку з відображення доходів, витрат та формування фінансових результатів від операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», що підтверджує практичну значущість одержаних результатів.

Апробація результатів дослідження: основні теоретичні положення та практичні результати кваліфікаційної роботи пройшли всебічну апробацію, що підтверджується такими матеріалами:

1. Доповіддю на студентській науковій конференції здобувачів вищої освіти Одеського національного технологічного університету (ОНТУ) під час засідання секції кафедри фінансів, обліку та аудиту (24–27 березня 2026 р.).
2. Публікацією тез доповідей (у співавторстві) у збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні аспекти

соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» (16–17 квітня 2026 р.) [9].

3. Обговоренням та схваленням на науковому колоквіумі у межах досліджень наукової школи кафедри фінансів, обліку та аудиту ОНТУ «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» за темою «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» (17 квітня 2026 р., витяг з протоколу №12 від 23.04.2026 р., Додаток А).

1. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Дослідження сутності та класифікації фінансових результатів в публікаціях та НП(С)БО

У ринковій економіці ключовим критерієм ефективності функціонування суб'єктів господарювання агробізнесу є фінансовий результат. Економічна категорія – «фінансові результати» є багатоаспектною, оскільки одночасно виступає об'єктом бухгалтерського обліку, інструментом економічного аналізу та головною метою фінансового менеджменту. За своєю економічною природою фінансовий результат відображає приріст або зменшення вартості власного капіталу підприємства, що виникає внаслідок здійснення всіх видів діяльності за звітний період.

У вітчизняній науковій думці триває дискусія щодо пріоритетності облікового чи загальноекономічного підходу до визначення цієї категорії [10-22]. Зокрема, професор Ф.Ф. Бутинець наголошує на обліковому підході, розглядаючи фінансовий результат як «кінцевий підсумок господарської діяльності підприємства, що знаходить своє вираження у формі прибутку або збитку, визначених шляхом порівняння доходів звітного періоду із витратами, понесеними для їх отримання» [11].

У контексті організації облікового процесу, відома вчена Н.М. Ткаченко зазначає, що «фінансові результати формуються на системних бухгалтерських рахунках (зокрема, на рахунку 79 «Фінансові результати») і є синтетичним показником», який узагальнює зміну вартості чистих активів підприємства в процесі кругообороту капіталу [13].

З позицій фінансового аналізу та менеджменту, фундаментальний підхід до оцінювання результативності капіталу сформував професор І.О. Бланк [14]. Автор розглядає фінансовий результат крізь призму формування чистого грошового потоку та генерування прибутку, який виступає головним

внутрішнім джерелом самофінансування, інвестиційного розвитку та підвищення ринкової вартості підприємства. Натомість, якщо витрати перевищують визнані доходи, фінансовим результатом стає збиток, що свідчить про вимивання власного капіталу та зростання ризику банкрутства [14].

Для детальнішого розуміння природи досліджуваної категорії у системі управління, О.В. Лишиленко пропонує класифікувати фінансові результати за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), підкреслюючи, що для більшості підприємств саме операційний складник є базисом фінансової стійкості [15]. Ю.С. Цал-Цалко додає аналітичний контекст, стверджуючи, що якість фінансового результату оцінюється не лише його абсолютним значенням, а й структурою, регулярністю отримання та рівнем рентабельності, що розраховується на основі співвідношення прибутку із залученими ресурсами або витратами [16].

Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку та сучасними концепціями управлінського обліку, які активно розвиває Л.В. Нападовська, ядром життєдіяльності будь-якого підприємства є його основна (операційна) діяльність [17]. Відповідно, економічна категорія «фінансовий результат операційної діяльності» характеризує чистий ефект від операцій, пов'язаних із виробництвом та реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що становлять головну мету створення підприємства.

Як зазначає С.Ф. Голов, у межах побудови сучасної системи управлінського обліку та контролінгу, фінансовий результат операційної діяльності має оцінюватися не лише за фактом закриття періоду, а й аналізуватися на проміжних етапах через показники маржинального доходу та операційного прибутку (EBIT) [18]. Це дозволяє розмежувати вплив внутрішніх виробничих чинників та зовнішніх фінансових факторів (таких як відсотки за кредитами чи податкове навантаження) на кінцеву ефективність бізнесу.

Узагальнюючи погляди дослідників, можна стверджувати, що

фінансовий результат операційної діяльності в обліку та аналізі – це різниця між чистим доходом від реалізації продукції (разом з іншими операційними доходами) та її повною собівартістю реалізованої продукції (включаючи адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати). Його оптимізація є першочерговим завданням для підприємства агропромислового виробництва, оскільки стабільний операційний прибуток виступає гарантом фінансової безпеки агропідприємства в кризових умовах воєнного стану.

Теоретико-методологічні основи визначення сутності категорій «фінансові результати» та «фінансові результати операційної діяльності, їх класифікації та бухгалтерського обліку і відображення у фінансовій звітності розкривається чітко через призму нормативно-правового поля України, а саме НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], НП(С)БО 15 «Дохід» [3] та НП(С)БО 16 «Витрати» [4].

Так, у системі нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні базове визначення категорій, пов'язаних із результативністю діяльності підприємства, закріплено у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2].

Згідно з методологічними засадами національних стандартів, фінансовий результат є математичним та економічним відображенням зіставлення визнаних доходів і понесених витрат звітного періоду. Національне законодавство розглядає фінансовий результат у двох діалектичних формах [2]:

- «прибуток» – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати;
- «збиток» – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати.

У системі бухгалтерського обліку цей показник розраховується на основі принципу нарахування та відповідності доходів і витрат [2-4]. Це означає, що для визначення фінансового результату звітного періоду

необхідно порівняти доходи цього періоду з витратами, які були здійснені для отримання саме цих доходів (згідно з критеріями НП(С)БО 15 «Дохід» та НП(С)БО 16 «Витрати» [3-4]).

Для цілей управління та детального відображення у Формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», загальний фінансовий результат підприємства класифікується за видами діяльності [2]. Ключовим сегментом для будь-якого промислового або аграрного підприємства є операційна діяльність.

Відповідно до НП(С)БО 1 [2], операційна діяльність визначається як «основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю». У свою чергу, основна діяльність – це «операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг)», що є головною метою створення підприємства та забезпечують найбільшу частку його доходу.

Спираючись на норми стандартів обліку [2], «фінансовий результат від операційної діяльності» (прибуток або збиток) – це результуючий показник, який розраховується як арифметична різниця між доходами та витратами операційного блоку. Покроковий алгоритм його визначення в обліковій системі відповідно до архітектури Форми №2 має такий вигляд [2]:

- *валовий прибуток (збиток)* відображає пряму ефективність виробничого процесу і розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та їхньою виробничою собівартістю»

- *прибуток (збиток) від основної операційної діяльності* розраховується як різниця між валовим прибутком та сумою витрат на збут та адміністративних витрат;

- *прибуток (збиток) від іншої операційної діяльності* розраховується як різниця між іншими операційними доходами та іншими операційними витратами;

– *прибуток (збиток) від операційної діяльності підприємства* розраховується як сума прибутку (збитку) від основної та прибутку (збитку) від іншої операційної діяльності.

Таким чином, у нормативному полі національних П(С)БО фінансовий результат операційної діяльності виступає головним чистим грошово-економічним ефектом від базової статутної діяльності суб'єкта господарювання.

Побудова ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення для підприємств, в тому числі агробізнесу безпосередньо залежить від науково обґрунтованої класифікації її об'єктів. Оскільки фінансовий результат операційної діяльності є складним багатокомпонентним показником, його групування за чіткими ознаками дозволяє глибше зрозуміти архітектуру формування прибутку та виявити приховані резерви підвищення ефективності бізнесу.

У нормативно-правовому полі України базове розмежування операційних результатів регламентується НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Відповідно до стандартів, фінансовий результат операційної діяльності класифікується за двома укрупненими векторами [2]:

1. Результат від основної діяльності – прибуток або збиток, отриманий від операцій, що становлять головну мету створення підприємства (виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції, рослинництва й тваринництва).

2. Результат від іншої операційної діяльності – фінансовий ефект від супутніх операцій, які не є базовими, але супроводжують операційний процес (реалізація виробничих запасів, операційна оренда активів, операційні курсові різниці, отримані штрафи, пені, неустойки тощо).

У наукових та практичних публікаціях професора Ф.Ф. Бутинця [10,11] класифікаційні ознаки фінансових результатів розглядаються через призму побудови системного облікового процесу та технології закриття рахунків. Автор пропонує групувати операційні результати за способом формування та

відображення в обліку, виокремлюючи [11]:

- проміжний (етапний) фінансовий результат (реалізується на рівні зіставлення чистого доходу і виробничої собівартості як валовий прибуток або збиток);
- кінцевий операційний результат звітного періоду (формується на субрахунку 791 після врахування накладних витрат періоду – адміністративних, збутових та інших операційних видатків).

Розвиваючи концепцію побудови стратегічного управлінського обліку, Л. В. Нападовська пропонує класифікувати операційні фінансові результати за ступенем контролюваності та центрами відповідальності. За цією ознакою прибуток поділяють на [17]:

- контрольований центром відповідальності (на формування якого може безпосередньо впливати менеджер конкретного підрозділу, наприклад, керівник агрокомплексу чи збутової філії);
- неконтрольований (загальнокорпоративний) (що залежить від загальноринкових макроекономічних чинників, воєнного стану, інфляції).

Такий розподіл є фундаментальним для агробізнесу, оскільки дозволяє оцінити реальний внесок кожного виробничого підрозділу підприємства у спільний фінансовий результат.

Професор О.В. Лишиленко [15] досліджує класифікацію операційних фінансових результатів з позицій податкового планування та узгодження фінансового й податкового обліку. Вчений виокремлює [15]:

- бухгалтерський операційний прибуток (збиток) (розрахований суто за правилами НП(С)БО);
- оподатковуваний операційний прибуток (скоригований на різниці, визначені Податковим кодексом України).

Для підприємства агробізнесу, як платника єдиного податку четвертої групи або загальної системи, це розмежування має вагоме практичне значення при калькулюванні чистих вигід.

З аналітичної точки зору класифікаційні підходи суттєво розширює

Ю.С. Цал-Цалко [16, 36]. У своїх працях автор пропонує групувати фінансові результати за якісними характеристиками та стабільністю формування, поділяючи їх на [16]:

- перманентний (регулярний) прибуток (що генерується сталим збутом традиційних сільгоспкультур);
- випадковий (тимчасовий) фінансовий результат (наприклад, разовий прибуток від вигідного продажу надлишків матеріалів або випадкових курсових різниць).

Для оцінки довгострокової фінансової стійкості підприємства агробізнесу аналітик має спиратися саме на перманентний операційний прибуток.

Методолог бухгалтерського обліку Н.М. Ткаченко акцентує увагу на класифікації операційних доходів і витрат за об'єктами обліку та видами продукції, що дозволяє деталізувати фінансовий результат у розрізі окремих калькуляційних напрямів (наприклад, прибуток від реалізації зернових, технічних культур чи продукції тваринництва) [13].

Узагальнюючи нормативні регламенти НП(С)БО 1 та теоретичні здобутки вчених, нами сформовано зведену класифікацію фінансових результатів операційної діяльності (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1– Систематизація класифікації фінансових результатів операційної діяльності підприємства*

Джерело, науковий підхід	Ознака класифікації	Класифікація фінансових результатів
1.НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», [2]	За нормативним розподілом	– результат від основної діяльності; – результат від іншої операційної діяльності.
2.Праці проф. Ф.Ф. Бутинця [10,11]	За етапами формування в обліку	– проміжний (валовий) прибуток/збиток); – кінцевий результат операційної діяльності.
3.Концепція проф. Л.В. Нападовської, [17]	За центрами відповідальності	– контрольований прибуток (збиток); – неконтрольований прибуток (збиток).

Продовження табл. 1.1

Джерело, науковий підхід	Ознака класифікації	Класифікація фінансових результатів
4.Підхід проф. О.В. Лишиленка [15]	За податковим статусом	– бухгалтерський операційний результат; – оподатковуваний операційний прибуток.
4.Монографічні та практичні дослідження проф. Ю.С. Цал-Цалка [16,36]	За якістю та регулярністю	• Перманентний (стабільний) • Екстраординарний (випадковий)
5.Методика проф. Н.М. Ткаченко [13]	За об'єктами калькулювання	• Фінансовий результат за видами продукції (культур) • Загальноопераційний результат

*Складено на основі джерел [2, 10,11,13,15,16,17,36]

1.2. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку та відображення у фінансовій звітності фінансових результатів операційної діяльності підприємства

Системний бухгалтерський облік фінансових результатів операційної діяльності в Україні регулюється комплексом нормативно-правових актів, базовими серед яких є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та профільні Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) [2-4].

Методологічні основи обліку фінансових результатів від операційної діяльності та відображення їх у фінансовій звітності визначається та регламентується НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2].

Так, методологічний фундамент формування операційного прибутку або збитку в обліковій системі базується на концептуальних принципах нарахування та відповідності доходів і витрат. Відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід» [3], дохід від реалізації агропродукції визнається «за умови збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком внесків

учасників)», та за «умови, що його оцінка може бути достовірно визначена» [3].

Керуючись вимогами НП(С)БО 16 «Витрати», витратами звітного періоду визнаються «або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства» (за винятком вилучення капіталу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [4].

Порядок відображення накопичених облікових даних у звітності регламентується НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]. Відповідно до цього стандарту, інформація про доходи, витрати та прибутки (збитки) операційного блоку розкривається у Формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Згідно з НП(С)БО 1, розрахунок операційних фінансових результатів у першому розділі Форми №2 здійснюється поетапно [2]:

1. Дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (рядок 2000) зменшується на суму непрямих податків, зборів та знижок (рядок 2010), формуючи Чистий дохід від реалізації (рядок 2050).

2. Шляхом вирахування з Чистого доходу Собівартості реалізованої продукції (рядок 2050 – рядок 2090) розраховується Валовий прибуток (рядок 2100) або Валовий збиток (рядок 2105).

3. Остаточний фінансовий результат від операційної діяльності (рядок 2190 – прибуток, або рядок 2195 – збиток) обчислюється як алгебраїчна сума Валового прибутку (збитку), Інших операційних доходів (рядок 2120) та операційних накладних витрат: адміністративних витрат (рядок 2130), витрат на збут (рядок 2140) та інших операційних витрат (рядок 2150) [2].

Для суб'єктів малого підприємництва, відображення операційних результатів спрощується і регулюється НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» у формі №2-м або №2-мс, де статті доходів і витрат відображаються укрупнено [2].

Для визначення фінансових результатів від операційної діяльності необхідно дослідити методологічні основи відповідних доходів та витрат, різниця між якими надає такий фінансовий результат.

Так методологічний базис для узагальнення в системі бухгалтерського обліку інформації про доходи суб'єктів господарювання, а також алгоритм їх презентації у формах фінансової звітності регламентується положеннями НП(С)БО 15 «Дохід» [3]. Керуючись цим нормативним документом, під доходами слід розуміти збільшення майбутніх економічних вигід, що супроводжується надходженням нових активів або анулюванням (зменшенням) поточних зобов'язань, результатом чого виступає приріст власного капіталу компанії (за винятком випадків, коли таке зростання зумовлене додатковими внесками засновників або учасників) [6].

Концептуальне визнання доходу в обліковому процесі можливе лише за умови одночасного виконання таких критеріїв: наявність факту збільшення активу чи погашення зобов'язання, що зумовлює рух власного капіталу в бік зростання (окрім пайових внесків власників), та можливість здійснення точної і вартісної оцінки такого доходу [6].

Показники, які не піддаються достовірній вартісній оцінці, не можуть бути капіталізовані та відображені в системі звітності. Дана вимога корелює із фундаментальним принципом обачливості, згідно з яким методи оцінки мають унеможливлювати штучне заниження витрат чи зобов'язань підприємства, а також недопускати завищення його активів і доходів [3].

У бухгалтерській практиці доходи калькуюються в обсязі грошових коштів або їх відповідних еквівалентів, які фактично надійшли або очікуються до отримання. Разом із тим, транзитні суми, що стягуються на користь третіх осіб, не визнаються доходами, оскільки вони не генерують безпосередніх економічних вигід для підприємства та не змінюють величину власного капіталу. До таких виключень належать [3]:

- суми податку на додану вартість, акцизних зборів та інших податкових зобов'язань, що підлягають обов'язковому розрахунку та подальшому перерахуванню до ланок бюджетної системи;

- фінансові надходження, отримані в межах виконання агентських угод, договорів комісії чи інших аналогічних посередницьких зобов'язань на користь комітентів, принципалів тощо;

- отримані авансові платежі (передоплата) в рахунок майбутнього постачання продукції, товарів або надання послуг;

- суми застави (завдатку), отримані під заставне забезпечення або для покриття позикових зобов'язань, якщо це регламентовано відповідними договірними умовами;

- інші види надходжень, які за своєю правовою природою належать третім особам.

Слід зазначити, що наведені вище фінансові потоки вираховуються саме під час калькулювання показника чистого доходу суб'єкта господарювання.

Методологічні засади ідентифікації витрат у бухгалтерському обліку та особливості їх розкриття у звітних формах встановлені НП(С)БО 16 «Витрати» [4]. Зазначений стандарт визначає, що витратами звітного періоду визнається фіксоване вибуття (зменшення) активів або виникнення нових зобов'язань, що безпосередньо призводить до зменшення обсягу власного капіталу (за винятком операцій, пов'язаних із його вилученням або розподілом між власниками), за обов'язкової умови їх точного вартісного вимірювання [4].

Часовий вимір визнання витрат підпорядкований принципу відповідності: вони відображаються у тому ж періоді, що й доходи, для забезпечення отримання яких такі витрати були понесені. У випадках, коли прямий зв'язок між витратами та конкретними доходами встановити неможливо, їх включають до складу витрат того періоду, у якому вони безпосередньо виникли. Якщо ж придбаний актив бере участь у формуванні

економічних вигід протягом кількох звітних періодів, пов'язані з ним витрати визнаються систематично шляхом амортизаційного розподілу його вартості між відповідними періодами [4].

До складу витрат підприємства заборонено включати такі платежі та операції [4]:

- кошти, перераховані за договорами комісії, поручительства, агентськими контрактами на користь принципалів або клієнтів;
- здійснена попередня (авансова) оплата матеріальних запасів, майбутніх робіт чи послуг;
- фінансові ресурси, спрямовані на погашення отриманих раніше позик та кредитів;
- зменшення обсягу власного капіталу підприємства, що викликане його вилученням або безпосереднім розподілом між учасниками (засновниками).

Систематизація інформації про витрати здійснюється вітчизняними підприємствами за двома основними векторами: у розрізі елементів витрат та за видами діяльності. Облік за видами діяльності дозволяє чітко встановити функціональну спрямованість і цілі, на які були використані ресурси. У свою чергу, по елементний облік розкриває внутрішню структуру та економічну сутність спожитих ресурсів (що саме було витрачено) [15].

Таким чином, нормативно-правове поле НП(С)БО забезпечує жорстку уніфікацію та прозорість процесу формування й оприлюднення фінансових результатів операційної діяльності підприємства, що є ключовим індикатором для зовнішніх та внутрішніх користувачів звітності.

1.3. Фінансовий облік фінансових результатів операційної діяльності підприємства

З позицій системного обліку, узагальнення інформації про фінансові результати операційної діяльності підприємства здійснюється на активіно-

пасивному 79 «Фінансові результати» субрахунку 791 «Результат операційної діяльності» [7].

Протягом звітної періоду за дебетом цього субрахунку накопичуються витрати (шляхом списання з рахунків 90, 92, 93, 94), а за кредитом – визнані доходи (шляхом списання з рахунків класу 7: 70, 71). Кредитове сальдо субрахунку 791 на кінець періоду свідчить про отримання підприємством операційного прибутку, а дебетове – про отримання операційного збитку, що згодом списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» [10].

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, для відображення інформації про формування фінансових результатів від операційної діяльності, а саме відповідні доходи, витрати та фінансові результати, призначені рахунки 7 та 9 класу [6,7].

Так, узагальнення інформації про доходи від реалізації вирощеної сільськогосподарської продукції, товарів, робіт чи наданих послуг, а також систематизація даних про надані контрагентам знижки й повернення здійснюється на пасивному рахунку 70 «Доходи від реалізації» [6].

Бухгалтерська структура цього рахунку побудована таким чином: за кредитом субрахунків 701–703 відображається визнання (нарахування) доходу, тоді як за дебетом фіксуються суми непрямих податкових зобов'язань (зокрема, ПДВ), вирахування з доходу та фінальне перенесення чистого залишку в порядку закриття періоду на субрахунок 791 [6].

На рахунку 70 у контексті формування інформації за напрямками реалізації представлена такими субрахунками для підприємства агробізнесу [6,7]:

- 701 «Дохід від реалізації готової продукції» – використовується для накопичення відомостей про доходи від продажу власної вирощеної агропродукції (зернових, технічних культур, продукції тваринництва тощо);

– 702 «Дохід від реалізації товарів» – використовується для відображення виручки від продажу придбаних на сторону цінностей, що реалізуються без додаткової переробки;

– 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» – акумулює доходи від надання допоміжних послуг або виконання робіт для сторонніх суб'єктів (наприклад, послуги технологічного автотранспорту чи збирання врожаю).

Для забезпечення аналітичності управлінню агробізнесом, аналітичний облік за рахунком 70 диференціюється за видами (номенклатурними групами) агропродукції, географічними регіонами збуту та окремими контрагентами. Окреме місце посідає регулюючий субрахунок 704 «Вирахування з доходу». За його дебетом відображаються суми знижок, наданих покупцям після дати відвантаження, а також вартість повернутої клієнтами неякісної продукції. Наприкінці звітного періоду накопичені дебетові обороти за субрахунком 704 списуються в дебет рахунку 79 (субрахунок 791) [6,7].

Первинне документування операцій із формування операційного доходу в агробізнесі спирається на затверджені форми документів, серед яких: товарно-транспортні накладні (зокрема, спеціалізовані форми для зерна чи живої худоби), накладні-вимоги на внутрішнє переміщення, рахунки-фактури, а також виписки банку та прибуткові касові ордери при готівкових розрахунках [10]. Зарахування доходів на фінансові результати оформлюється внутрішнім бухгалтерським документом – бухгалтерською довідкою-розрахунком [15].

Для обліку інших надходжень, які формуються в процесі операційного циклу, але не пов'язані з продажем головної продукції, використовується рахунок 71 «Інший операційний дохід» [6,7]. За кредитом цього рахунку відображається визнання доходів, а за дебетом – суми пов'язаного з ними ПДВ та процедура списання на субрахунок 791. На підприємстві агробізнесу структура іншого операційного доходу деталізується за такими субрахунками [6,7] табл. 1.2):

Таблиця 1.2– Аналітична структура рахунку 71 «Інший операційний дохід» для підприємства агробізнесу*

Субрахунок	Назва субрахунку	Економічна сутність та особливості застосування в агробізнесі
710	Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	Ключовий субрахунок для агробізнесу. Відображає доходи від первісного визнання біологічних активів та сільгосппродукції, оцінених за справедливою вартістю згідно з НП(С)БО 30.
711	Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти	Фіксує позитивну різницю при реалізації валютних коштів (наприклад, при експорті зерна).
712	Дохід від реалізації інших оборотних активів	Акумулює виручку від продажу надлишків виробничих запасів, кормів, насіння, палива чи МШП.
713	Дохід від операційної оренди активів	Відображає плату за передані в тимчасове користування основні засоби (машино-тракторний парк, склади).
714	Дохід від операційної курсової різниці	Фіксує прибуток від зміни валютного курсу за операційними статтями балансу.
715	Одержані штрафи, пені, неустойки	Узагальнює суми визнаних контрагентами або присуджених судом санкцій за порушення умов договорів.
717	Дохід від списання кредиторської заборгованості	Відображає суми зобов'язань перед постачальниками, за якими закінчився строк позовної давності.
718	Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів	Акумулює вартість безвідплатно отриманих запасів та суми операційного цільового фінансування (державних субсидій).
719	Інші доходи від операційної діяльності	Включає доходи від операцій з тарою, результати надлишків від інвентаризації тощо.

* Складено на основі джерел: [6,7].

Паралельно з доходами, операційний фінансовий результат підприємства передбачає формування та облік витрат, які забезпечують виробничо-комерційний цикл. Відповідно до методологічних підходів, облік операційних витрат може бути організований за двома основними моделями: за економічними елементами та за функціональним призначенням (видами діяльності) [10].

Елементний підхід узагальнює економічно однорідні витрати незалежно від місця їх виникнення. Для цього використовуються рахунки класу 8 «Витрати за елементами» (матеріальні витрати, оплата праці,

соціальні відрахування, амортизація, інші витрати). За дебетом цих рахунків протягом року збираються витрати, а за кредитом вони списуються на рахунки класу 9 або безпосередньо на рахунок 79 (останнє дозволено переважно суб'єктам малого підприємництва, що застосовують спрощену систему оподаткування) [15].

Для середніх та великих підприємств агробізнесу обов'язковим є функціональний підхід із групуванням витрат на рахунках класу 9 «Витрати діяльності» [15]. За такої схеми витрати чітко розділяються на дві групи [10, 15]:

1. Витрати, що безпосередньо трансформуються у виробничу собівартість (накопичуються на рахунку 23 «Виробництво», а при реалізації переходять на рахунок 90).

2. Накладні витрати періоду, які не включаються до виробничої собівартості, а узагальнюються на рахунках 92, 93, 94 і напрямую зменшують операційний прибуток наприкінці місяця.

Облік собівартості реалізованої продукції ведеться на рахунку 90 «Собівартість реалізації». Його дебетова сторона відображає фактичну виробничу собівартість реалізованої власної продукції чи послуг (через субрахунки 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» та 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»), а кредитова – щомісячне списання цих сум на фінансові результати [6,7].

Окреме місце у виробничому циклі посідає рахунок 91 «Загальновиробничі витрати». Тут акумулюються цехові, бригадні та загальновиробничі накладні витрати на управління підрозділами агробізнесу (утримання тракторних бригад, ферм, амортизація та ремонт техніки спільного призначення). За кредитом рахунку 91 щомісяця здійснюється розподіл витрат: частина з них за встановленою базою списується на виробництво, а постійні нерозподілені загальновиробничі витрати спрямовуються безпосередньо на собівартість реалізації [10].

Управлінські та комерційні витрати підприємства узагальнюються на

таких рахунках періоду [6,7, 10]:

- 92 «Адміністративні витрати» – загальногосподарські витрати на обслуговування й управління підприємством у цілому (зарплата апарату управління, юридичні, аудиторські послуги, відрядження офісних працівників, зв'язок тощо);

- 93 «Витрати на збут» – витрати, безпосередньо пов'язані з дистрибуцією та продажем агропродукції (пакувальні матеріали, маркетинг, реклама, транспортування до покупців за умовами договорів, утримання зерносковищ або пунктів продажу).

Решта операційних витрат, які не увійшли до складу собівартості, адміністративних видатків та витрат на збут, підлягають обліку на рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності» [15]. За структурою та субрахунками він є дзеркальним відображенням рахунку 71 [6,7]:

- 940 – відображає витрати від первісного визнання та зміни вартості біологічних активів чи сільгосппродукції за справедливою вартістю (НП(С)БО 30);

- 942 та 943 – фіксують собівартість проданої валюти та реалізованих виробничих запасів відповідно;

- 944 – узагальнює нарахування резерву сумнівних боргів та списання безнадійної дебіторської заборгованості;

- 945 – відображає збитки від операційних курсових різниць;

- 946 – акумулює витрати від уцінки та знецінення залежалих запасів (НП(С)БО 9);

- 947 – фіксує нестачі та втрати від псування цінностей (наприклад, втрати зерна при зберіганні понад норми природного убутку);

- 948 – узагальнює суми визнаних підприємством штрафів та пеней за порушення умов господарських договорів [6,7].

При застосуванні на підприємстві журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку, підсумковий синтетичний облік усіх операційних доходів, витрат, а також формування кінцевого фінансового результату на

субрахунку 791 здійснюється у зведеному Журналі 6 «Облік доходів і результатів діяльності» [15].

Типова кореспонденція рахунків з формуванню фінансових результатів від операційної діяльності підприємства) систематизовано у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Типова кореспонденція рахунків з відображення формування фінансових результатів від операційної діяльності підприємства*

Зміст операції	Кореспонденція		Підстава
	Д-т	К-т	
1	2	3	4
<i>Облік операційних доходів</i>			
Визнано дохід від реалізації власної вирощеної агропродукції покупцям (на суму з ПДВ)	361	701	Товарно-транспортна накладна, Рахунок-фактура
Відображено дохід від реалізації товарів (наприклад, придбаних кормів, насіння)	361	702	Видаткова накладна
Нараховано дохід від надання послуг стороннім організаціям (механізовані роботи тракторного парку)	361	703	Акт наданих послуг (виконаних робіт)
Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ, що включена до складу операційного доходу	701, 702, 703	641/ПДВ	Податкова накладна
Відображено повернення продукції покупцем або надання післяреалізаційних знижок	704	361	Накладна на повернення, Бухгалтерська довідка
Списано дебетовий оборот за вирахуваннями з доходу наприкінці періоду	791	704	Бухгалтерська довідка-розрахунок
Визнано інший операційний дохід від первісного визнання продукції поля за справедливою вартістю	27, 211	710	Акт приймання продукції, Відомість оцінки за справедливою вартістю
Відображено дохід від продажу надлишків виробничих запасів (палива, добрив)	361, 377	712	Накладна, Акт приймання-передачі
Нараховано дохід від операційної оренди (наприклад, складських приміщень чи техніки)	377	713	Акт розрахунку орендної плати
Відображено позитивну операційну курсову різницю за валютними рахунками чи дебіторами	312, 362	714	Бухгалтерська довідка-розрахунок
Списано у порядку закриття періоду чисті операційні доходи на фінансовий результат:			
– від реалізації готової агропродукції	701	791	Журнал 6, Бухгалтерська довідка
– від реалізації товарів	702	791	Журнал 6, Бухгалтерська довідка

1	2	3	4
– від реалізації робіт, послуг	703	791	Журнал 6, Бухгалтерська довідка
– інші операційні доходи (всього за рахунком 71)	71	791	Журнал 6, Бухгалтерська довідка
Облік операційних витрат			
Списано фактичну виробничу собівартість реалізованої сільськогосподарської продукції	901	27	Відомість реалізації, Бухгалтерська довідка
Списано собівартість реалізованих стороннім споживачам робіт та послуг	903	23	Акт виконаних робіт, Калькуляційний розрахунок
Відображено розподілені постійні загальновиробничі витрати агропідрозділів	901	91	Відомість розподілу загальновиробничих витрат
Акумульовано адміністративні витрати підприємства (управлінська зарплата, бланки, аудит, зв'язок)	92	661, 651, 20, 685	Відомість обліку управлінських витрат, Табель, Розрахункові листи
Відображено амортизацію ОЗ загальногосподарського (адміністративного) призначення	92	131	Відомість нарахування амортизації
Відображено витрати на збут агропродукції (навантаження, маркетинг, реклама, транспортування)	93	20, 661, 651, 685	ТТН, Акти виконаних робіт перевізників
Відображено витрати від зміни вартості біологічних активів та первісного визнання за справедливою вартістю	940	21, 27	Відомість оцінки, Розрахунок бухгалтерії
Списано балансову вартість реалізованих запасів (кормів, насіння, палива)	943	20, 22	Накладна на відпуск, Акт списання
Нараховано резерв сумнівних боргів за операційною дебіторською заборгованістю	944	38	Розрахунок резерву сумнівних боргів
Відображено від'ємну операційну курсову різницю	945	312, 362, 632	Бухгалтерська довідка-розрахунок
Списано визнані штрафи, пені, неустойки за порушення господарських умов договорів з постачальниками	948	685	Претензія, Рішення суду
Списано у порядку закриття періоду операційні витрати на фінансовий результат:			
– собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	791	901, 903	Журнал 6, Бухгалтерська довідка
– адміністративні витрати підприємства	791	92	Журнал 6, Бухгалтерська довідка
– витрати, пов'язані зі збутом	791	93	Журнал 6, Бухгалтерська довідка
– інші витрати операційної діяльності (всього за рахунком 94)	791	94	Журнал 6, Бухгалтерська довідка
Визначення кінцевого результату операційної діяльності (в кінці року)			
Списано чистий прибуток від операційної діяльності, отриманий ТОВ «ДРУЖБА СВК» (якщо Кт 791 > Дт 791)	791	441	Головна книга, Бухгалтерська довідка-розрахунок

1	2	3	4
Списано отриманий операційний збиток звітного року (якщо Дт 791 > Кт 791)	442	791	Головна книга, Бухгалтерська довідка- розрахунок

* Складено на підставі джерел [1013,15]

Для розробки напрямів удосконалення обліку та аналізу фінансових результатів діяльності, необхідно провести економічний аналіз формування фінансових результатів та рентабельності на прикладі підприємства аграрного бізнесу в 2 розділі кваліфікаційної роботи.

2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження запасів та діяльності підприємства в даній кваліфікаційної роботі є ТОВ «ДРУЖБА СВК» (код ЄДРПОУ - 03766139), що знаходиться за адресою: с. Камчик, Білгород-Дністровський район Одеської області, вулиця Троїцька, будинок 159 [39].

З 2020 року змінилася адреса підприємства. До 2020 року підприємство було територіально розташовано на території Саратського району Одеської області, що за результатами адміністративно-територіальної реформи було підпорядковано до Білгород-Дністровського району. У 2024 році село Зоря було перейменовано на село Камчик [39].

У 1947 році на території села Зоря, розташованого у Саратському (зараз Білгород-Дністровському) районі Одеській області, було створено три колективних господарства: колгосп ім. Ф. Енгельса, колгосп ім. К. Маркса, колгосп «Іскра». Основними видами діяльності колгоспів були рослинництво та тваринництво. Розводили, головним чином, велику рогату худобу, вівці, свиней та птицю. Ведуче місце у рослинництві займало вирощування зернових культур. Таким чином на території села Зоря було сформовано колективне господарство «Дружба». У розпорядженні господарства були обширі та просторі земельні угіддя. В той час у господарстві склався зерно-тваринницький напрям діяльності. Рослинництво приносило врожай зернових культур, кормів, а також овочів та картоплі. Ще поширились садівництво та виноградарство. Основною метою тваринництва було виробництво молока та м'яса.

У 2000 році згідно Закону України «Про колективну власність в Україні» підприємство було знов реорганізовано у сільськогосподарський виробничий кооператив – СВК «ДРУЖБА». Ця форма дозволила зберегти цілісність матеріально-технічної бази, уникнути подрібнення великих

земельних масивів і забезпечити спільну обробку землі власниками земельних часток (паїв) [39].

У 2012 році загальними зборами членів кооперативу було прийнято рішення про реорганізацію СВК «ДРУЖБА» у Товариство з обмеженою відповідальністю із збереженням історичної назви – ТОВ «ДРУЖБА СВК». Вищим органом управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Загальні збори учасників. Операційне та виконавче керівництво здійснює Директор (Г. Г. Чиклікчи). Організаційна структура є лінійно-функціональною та включає спеціалізовані цехи переробки, агрономічну та інженерну служби, а також централізовану бухгалтерію [39].

Основним видом економічної діяльності компанії за КВЕД є 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. На полях підприємства вирощуються озима пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник та озимий ріпак [39].

Головною відмінною рисою та конкурентною перевагою ТОВ «ДРУЖБА СВК» на ринку є реалізація замкненого (вертикального) виробничого циклу. Стратегія підприємства спрямована на мінімізацію ризиків шляхом відмови від продажу виключно сирової продукції з поля та переходу до виробництва товарів із високою доданою вартістю. Глибока диверсифікація захищає ТОВ «ДРУЖБА СВК» від ринкових коливань цін на зерно. Якщо світові ціни на пшеницю падають, підприємство компенсує втрати за рахунок внутрішньої реалізації готових продуктів харчування (хліба, м'яса, сиру).

Це дозволяє підприємству утримувати високі показники рентабельності та нарощувати чистий прибуток. Крім того, що вироблена продукція використовується самим товариством, з усіх ділянок частина продукції реалізується. Покупцями – споживачами цієї продукції є населення села Камчик та навколо розташованих населених пунктів. Продукція реалізується напрямку, тобто безпосередньо з самих бригад, а також через мережу магазинів. На балансі Товариства знаходяться чотири продовольчих

магазини, кафе «Камчія», бар «Камчія». Більша частина продукції – це зернові та масляні культури, м'ясо та м'ясні вироби – реалізуються приватним підприємцям, які приїжджають з усієї України [39].

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2023-2024 роки наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показників діяльності за 2023-2024 роки*

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	816,3	996,4	180,1	22,07
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн.	17855,3	21851,5	3996,2	22,38
- у діючих оптових цінах				
- у порівнянних оптових цінах				
3. Середня оптова ціна за 1 тонну продукції, грн.	21874,09	21930,35	56,3	0,26
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	189207	251006	61799,0	32,66
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	150458	148 078	-2380,0	-1,58
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	6715	8397	1682,0	25,05
7. Витрати на збут, тис. грн.	7168	9059	1891,0	26,38
8. Валовий прибуток, тис. грн.	38749	102928	64179,0	в 1,65р.
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	164341	165534	1193,0	0,73
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	87	66	-20,9	-24,07
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т.ч. в:	25130	96 914	71784,0	в 2,85 р.
- від операційної діяльності	27443	99 528	72085,0	в 2,62 р.
- від фінансової діяльності	-2091	-2603	-512,0	24,49
- від іншої діяльності	-222	-11	211,0	-95,05
12. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	х	х
13. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	25130	96914	71784,0	в 2,85 р.
14. Матеріальні витрати, тис. грн.	111851	130693	18842,0	16,85
15. Матеріаловіддача, грн./грн.	0,16	0,17	0,01	4,74
16. Матеріаломісткість продукції, грн./грн	6,26	5,98	-0,3	-4,52
17. Середня облікова кількість працівників підприємства, осіб.	127	124	-3,0	-2,36
18. Продуктивність праці одного працівника підприємства, грн.	140954,76	176221,72	35267,0	25,02
19. Фонд оплати праці працівників підприємства, тис. грн.	19183	24457	5274,0	27,49

Продовження табл. 2.1

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
			абс.	%
20. Середня річна заробітна плата одного працівника підприємства, грн.	151047,24	197233,87	46186,6	30,58
21. Середня річна вартість основних засобів підприємства, тис.грн.	135716,5	152315,5	16599,0	12,23
22. Фондовіддача, грн.	0,13	0,14	0,01	8,76
23. Фондорентабельність, %	18,52	63,63	45,1	x
24. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн.	232202	285609,5	53407,5	23,00
25. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,81	0,88	0,1	7,85
26. Рентабельність реалізованої продукції, %	16,7	41,01	24,3	x
27. Рентабельність виробництва, %	6,83	22,13	15,3	x
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	7624,5	13298	5673,5	74,41
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	6205	5825,5	-379,5	-6,12
30. Коефіцієнти ліквідності балансу	18,29	62,59	44,3	x
- коефіцієнт поточної ліквідності				
- коефіцієнт швидкої ліквідності				
- коефіцієнт абсолютної ліквідності				

* Розраховано на основі даних [39] та методичного підходу [12]

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за період 2023–2024 рр., результати якого систематизовано в табл. 2.1, дозволяє сформулювати такі узагальнюючі висновки:

Спостерігається стійка тенденція до розширення масштабів виробництва суб'єкта господарювання. Натуральний обсяг випуску продукції зріс на 180,1 т (або на 22,07%). У вартісному вимірі виробництво збільшилося на 3996,2 тис. грн (або на 22,38%) в діючих оптових цінах та на 3950,2 тис. грн (або на 22,07%) у порівнянних цінах. Незначне підвищення середньої оптової ціни однієї тонни продукції на 56,3 грн (на 0,26%) на тлі нарощення потужностей свідчить про виважену та стабільну цінову політику підприємства.

Чистий дохід (виручка) від реалізації продемонстрував вагомий приріст – на 61799,0 тис. грн (або на 32,66%). Така динаміка підтверджує високу

результативність маркетингової політики, оптимізацію каналів дистрибуції та успішне розширення ринкової ніші ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Позитивним вектором розвитку є абсолютне зниження собівартості реалізованої продукції на 2380,0 тис. грн (або на 1,58%). Попри об'єктивне зростання адміністративних витрат на 1682,0 тис. грн (на 25,05%) та витрат на збут на 1891,0 тис. грн (на 26,38%), загальна ефективність управління витратами покращилася. Це підтверджується скороченням витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 24,07% (із 87,0 до 66,0 копійок) та мультиплікаційним зростанням валового прибутку в 1,65 рази (на 64179,0 тис. грн).

Сформований прибуток до оподаткування у 2024 році перевищив базове значення 2023 року майже у 2,9 рази, збільшившись на 71784,0 тис. грн. Головним драйвером цього процесу стало зростання прибутку від операційної діяльності у 2,6 рази (або на 72085,0 тис. грн). Водночас певним стримуючим чинником виступило поглиблення збитковості від фінансових операцій підприємства на 512,0 тис. грн.

Інтенсифікація використання ресурсного потенціалу. У звітному періоді на підприємстві відбулася якісна оптимізація використання всіх видів ресурсів: матеріальні ресурси: показник матеріаловіддачі збільшився на 4,74% при одночасному зниженні матеріаломісткості на 4,52%, що вказує на впровадження ресурсозберігаючих технологій; трудовий потенціал: продуктивність праці одного робітника зросла на 35267,0 грн (на 25,02%), тоді як середньооблікова чисельність персоналу скоротилася лише на 3 особи (або на 2,36%); основні засоби: фондівіддача покращилась на 8,76%, а рівень фондорентабельності стрімко зріс з 18,52% до 63,63%, що доводить високу віддачу від експлуатації необоротних активів; оборотні кошти: коефіцієнт оборотності збільшився на 0,1 обороту (на 7,85%), що прискорило вивільнення капіталу з операційного циклу підприємства.

Спостерігається розширення фонду оплати праці на 5274,0 тис. грн (на 27,49%). При цьому середньорічний заробіток одного штатного працівника

зріс на 46186,6 грн (або на 30,58%), що підтверджує провадження мотиваційної кадрової політики менеджментом.

Ключові коефіцієнти прибутковості продемонстрували стрімке висхідне сходження: рентабельність реалізованої продукції підвищилася з 16,7% до 41,01%, а загальна рентабельність виробничої діяльності – з 6,83% до 22,13%.

За результатами 2024 року структура балансу ТОВ «ДРУЖБА СВК» відповідає критеріям абсолютної ліквідності. Коефіцієнти ліквідності перевищують нормативно визначені ліміти, фіксуючи високий рівень автономії та незалежності фірми від зовнішнього позичкового капіталу. Додатковим індикатором фінансової стабілізації є планомірне згортання обсягів кредиторської заборгованості підприємства на 6,12%.

Узагальнюючи результати проведеного фінансово-економічного аналізу, можна стверджувати, що ТОВ «ДРУЖБА СВК» перебуває у фазі активного та ефективного економічного розвитку, суттєво підвищивши віддачу від операційних процесів у 2024 році порівняно з попереднім періодом.

Разом із тим, оцінюючи перспективи розвитку агропромислового сектору, варто наголосити, що надійним фундаментом для забезпечення стабільного функціонування переробних потужностей та продовольчої безпеки держави в цілому виступає наявність високоякісної вітчизняної сільськогосподарської сировини [9]. Проведені наші дослідження доводять потребу у формуванні системних інструментів державної підтримки та виваженої промислової політики в аграрній сфері, що передбачає модернізацію ринкової інфраструктури та впровадження новітніх маркетингових концепцій [37-38]. У цьому контексті ключовими орієнтирами для агропромислового виробництва та його суб'єктів є [9]: євроінтеграційні вектори, технологічна модернізація, нівелювання системних ризиків, інституціональна підтримка: розробка дієвих державних програм

підтримки національних товаровиробників, спрямованих на стимулювання глибокої переробки сировини та розвиток інфраструктури агроринку.

З метою виконання завдань кваліфікаційної роботи, у підрозділах 2.2–2.3) проаналізуємо формування фінансових результатів від операційної діяльності та показники рентабельності ТОВ «ДРУЖБА СВК».

2.2. Аналіз формування фінансових результатів

Інформаційною базою для проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства слугують дані річної звітності, зокрема форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

З метою детального оцінювання та дослідження динаміки фінансового результату ТОВ «ДРУЖБА СВК» до оподаткування, за методикою [12] було сформовано аналітичну таблицю 2.2.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Для аналізу фінансового результату діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» до оподаткування складемо аналітичні табл. 2.2 за методичним підходом [12].

Дані табл. 2.2 свідчать, що протягом 2023–2024 рр. діяльність ТОВ«ДРУЖБА СВК» була прибутковою. У звітному 2024 році фінансовий результат до оподаткування зріс на 71784,0 тис. грн (або у 2,85 раза) порівняно з попереднім роком. Визначальним чинником такого зростання стало збільшення прибутку від операційної діяльності на 7 085,0 тис. грн (або у 2,62 раза). Протягом досліджуваного періоду позитивний фінансовий результат формувався як за рахунок основної, так і за рахунок іншої операційної діяльності, тоді як фінансова та інша діяльність підприємства зафіксовані як збиткові.

Таблиця 2.2 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2023-2024 рр.*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2023 рік		2024 рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	24866	98,9	85472	88,2	60606	В 2,44р.
2. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	2577	10,3	14056	14,5	11479	В 4,45р.
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190(2195)	27443	х	99528	х	72085	В 2,62р.
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200+2220-2250-2255	-2091	-8,4	-2603	-2,7	-512	24,49
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240-2270	-222	-0,8	-11	0,0	211,0	-95,05
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290(2295)	25130	100	96914	100	71784	В 2,85р.

* Розраховано на підставі [39]

У структурі фінансового результату до оподаткування в обох аналізованих періодах ключову роль відігравали прибуток від реалізації продукції та доходи від іншої операційної діяльності. З огляду на це, виникає доцільність проведення поглибленого дослідження зазначених компонентів, що деталізовано в табл. 2.4.

Таблиця 2.3 – Аналіз формування фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності ДРУЖБА СВК за 2023-2024 рр.*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2023 рік, тис. грн.	2024 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	189207	251006	61799	32,66
2. Собівартість реалізованої продукції	2250	150458	148078	-2380	-1,58
3. Адміністративні витрати	2130	6715	8397	1682	25,05

4. Витрати на збут	2150	7168	9059	1891	26,38
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	24866	85472	60606	В 2,44р.

* Розраховано на підставі [39]

Аналіз даних табл. 2.3 дозволяє оцінити динаміку формування фінансових результатів від основної операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК». На протязі досліджуваного періоду підприємство стабільно забезпечувало прибутковість основної діяльності, зокрема, у звітному році фінансовий результат від операційної діяльності зріс на 60606,0 тис. грн (або у 2,44 раза), що свідчить про високу ефективність його функціонування.

Позитивні зрушення зумовлені передусім вагомим приростом чистого доходу (виручки) від реалізації продукції – на 6799,0 тис. грн (або на 32,66%). така тенденція підтверджує результативність маркетингової стратегії підприємства, оптимізацію каналів дистрибуції та успішне розширення його ринкової ніші. додатковим інтенсивним чинником розвитку стало абсолютне зниження собівартості реалізованої продукції на 2380,0 тис. грн (або на 1,58%). Попри об'єктивне зростання адміністративних витрат на 1 682,0 тис. грн (на 25,05%) та витрат на збут на 1 891,0 тис. грн (на 26,38%), загальний рівень управління витратами покращився. це підтверджується скороченням витратомісткості продукції (витрат на 1 гривню чистого доходу) на 24,14% (з 87,0 до 66,0 копійок) та мультиплікаційним зростанням валового прибутку в 1,65 раза (на 64179,0 тис. грн).

Таким чином, результаті сформований прибуток до оподаткування у 2024 році перевищив базове значення 2023 року майже у 2,9 раза. ключовим драйвером цього процесу виступило зростання прибутку від операційної діяльності у 2,6 раза (або на 72 085,0 тис. грн), що позитивно характеризує господарську діяльність сільськогосподарського підприємства.

З метою поглибленого аналізу механізму формування та розподілу чистого прибутку було сформовано аналітичну табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз формування чистого прибутку

ТОВ «ДРУЖБА СВК за 2023-2024 рр.*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	25130	96914	71784	В 2,85р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	25130	96914	71784	В 2,85р.
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)±2300	-	-	-	-

* Розраховано на підставі [39]

З табл. 2.4 видно, що результати дослідження, представлені в табл. демонструють, що протягом 2023–2024 рр. аналізоване підприємство стабільно функціонувало як прибуткове. У звітному 2024 році спостерігається суттєве покращення фінансових результатів: обсяг чистого прибутку зріс на 71 784,0 тис. грн (або у 2,85 раза) порівняно з попереднім роком. Абсолютний приріст цього показника тотожний зміні фінансового результату до оподаткування, що свідчить про високу ефективність саме операційної діяльності підприємства та стабільність структури його витрат і доходів..

2.3. Аналіз показників рентабельності операційної діяльності підприємства

Для аналізу показників рентабельності операційної діяльності ТОВ«ДРУЖБА СВК» сформуємо табл. 2.5.

З табл. 2.5 видно, що зміна показників свідчить про позитивну динаміку ефективності функціонування підприємства. Зокрема, у звітному 2024 році порівняно з попереднім періодом рентабельність виробництва зросла на 15,3 в.п. (відсоткових пунктів). На зміну цього інтегрального показника вплинули такі чинники:

Таблиця 2.5 – Аналіз показників рентабельності операційної діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2023-2024 рр.*

Показники	Алгоритм розрахунку	2023 рік	2024 рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	25130	96914	71784
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1010*	135716,5	152315,5	16599,0
3. Середня річна вартість оборотних активів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	232202	285609,5	53407,5
4. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	6,83	22,13	15,3
5. Валовий прибуток підприємства, тис.грн	форма№2	38749	1029285	64179
6. Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	форма№2	189207	251006	61799
7. Рентабельність реалізованої продукції, %	x	16,7	41,01	24,3

* Розраховано на підставі [39]

– зростання обсягу прибутку до оподаткування на 71,8 млн грн, що мало визначальний позитивний вплив на результативний показник;

– розширення майнового потенціалу, а саме: збільшення середньорічної вартості основних засобів на 16599,0 тис. грн та середньорічної вартості оборотних активів на 5 407,5 тис. грн.

Рентабельність реалізованої продукції так же зросла – на 24,3%п., що позитивно впливає на результативність процесу реалізації продукції.

Загалом, зафіксоване сукупне зростання рентабельності виробництва свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів та загальну інтенсифікацію господарської діяльності підприємства у звітному періоді.

3. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДР УЖБА СВК»

3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Бухгалтерський облік на ТОВ «ДРУЖБА СВК» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та національними П(С)БО. Ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК» регулюється Наказом керівника «Про облікову політику підприємства», в якому обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Наказ про облікову політику підприємства, затверджується директором щороку. Документ визначає план рахунків, методи оцінки і правила документообігу. Облік ведеться з використанням автоматизованої форми. Оскільки ТОВ «ДРУЖБА СВК» є сільськогосподарським підприємством, організація бухгалтерського обліку на ньому має певні специфічні особливості, через вплив природно-кліматичних факторів, біологічними перетвореннями, сезонністю виробництва та особливим режимом оподаткування [39].

Організація облікового процесу на ТОВ «ДРУЖБА СВК» побудована як єдина інтегрована система, що поєднує в собі оперативний, фінансовий, статистичний та податковий облік. Так, оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах, фермах, у виробничих цехах та торгових точках відповідальними працівниками. Метою такого обліку є швидкий збір первинної інформації про рух активів для оперативного управління. Контроль за достовірністю цих даних покладено на керівників відповідних підрозділів, наприклад бригадирів, завідувачів складами, адміністраторів, менеджерів і проводить один раз на два тижні.

Якщо розглядати оперативний облік в рослинництві та тваринництві на підприємстві – ведеться облік руху біологічних активів та кормів. Також,

Статистичний облік на підприємстві – це планомірне збирання та вивчення масових кількісних і якісних явищ і закономірностей розвитку за конкретних умов місця та часу. Дані про господарські та виробничі зміни на підприємстві статистичний облік одержує з оперативного та бухгалтерського обліку.

```
graph TD;
    Директор[Директор] --> Заступник_директора[Заступник директора];
    Директор --> Менеджер_маркетингу[Менеджер (відділ маркетингу)];
    Директор --> Головний_бухгалтер[Головний бухгалтер];
    Директор --> Заступник_з_постачання[Заступник з постачання];
    Заступник_з_постачання --> Відділ_кадрів[Відділ кадрів];
    Заступник_директора --> Виробництво[Виробництво];
    Виробництво --> Технологи_працівники[Технологи, працівники];
    Менеджер_маркетингу --> Магазини_кафе[Магазини, кафе];
    Головний_бухгалтер --> Заступник_головного_бухгалтера[Заступник головного бухгалтера];
    Заступник_головного_бухгалтера --> Відділ_бухгалтерії[Відділ бухгалтерії];
    Заступник_з_постачання --> Обслуговуючі_господарства[Обслуговуючі господарства];
    Обслуговуючі_господарства --> Розрахунковий_відділ[Розрахунковий відділ];
    Заступник_з_постачання --> Відділ_постачання[Відділ постачання];
    Відділ_постачання --> Каса[Каса];
```

*Складено за матеріалами підприємства [39]

45

До обов'язків головного бухгалтера відносять:

1. Забезпечення ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський

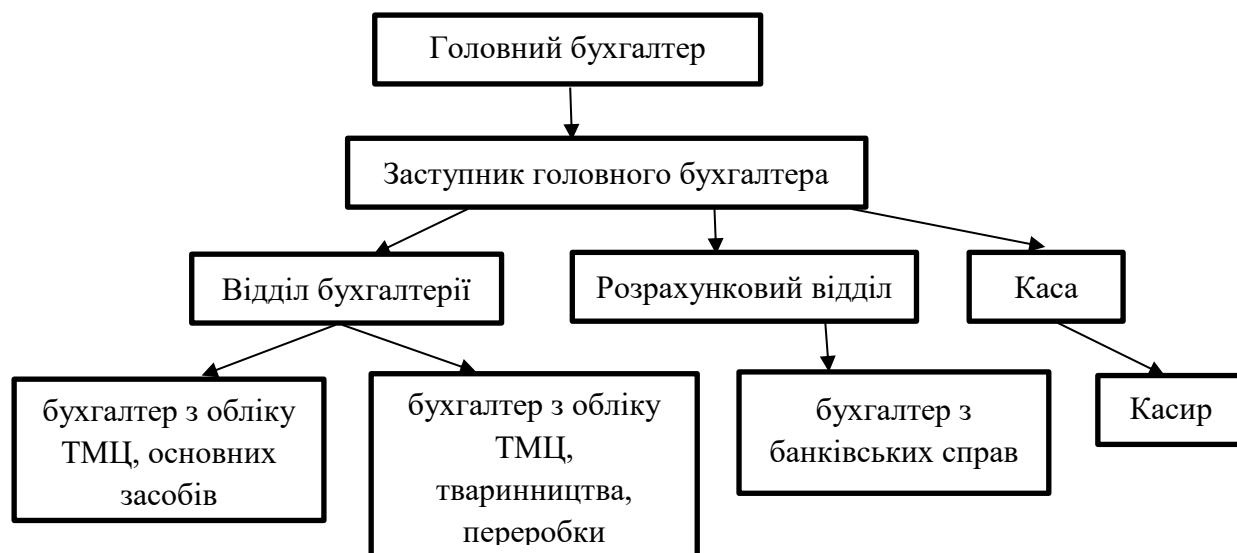

Рис. 3.2 – Форма організації бухгалтерського обліку в
ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

* Складено за даними Наказу про облікову політику підприємства [39]

облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних.

2. Організація роботи бухгалтерської служби, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

3. Вимагання від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

4. Вживання всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку та збереження оброблених документів, регістрів і звітності протягом встановленого терміну.

5. Забезпечення складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписання її та подання в установлені строки користувачам.

6. Здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

7. Бере участь у підготовці та поданні інших видів періодичної звітності, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями.

8. За погодженням з власником (керівником) підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, проводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

9. Здійснює контроль за веденням касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

10. Бере участь у проведенні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

11. Організує роботу з підготовки пропозицій для власника (керівника) підприємства щодо:

- визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку з урахуванням діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;

- розроблення системи і форм внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій;

- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених облікових документів;

- вибору оптимальної структури бухгалтерської служби та чисельності її працівників, підвищення професійного рівня бухгалтерів, забезпечення їх довідковими матеріалами;
- поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців;
- впровадження автоматизованої системи оброблення даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства чи удосконалення діючої;
- забезпечення збереження майна, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, залучення кредитів та їх погашення;
- виділення на окремий баланс філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства та включення їх показників до фінансової звітності підприємства.

12. Керує працівниками бухгалтерського обліку підприємства та розподіляє між ними посадові завдання та обов'язки.

13. Знайомить цих працівників із нормативно-методичними документами та інформаційними матеріалами, які стосуються їх діяльності, а також із змінами в чинному законодавстві.

Для чіткої організації і планування роботи, а також раціонального розподілу праці на підприємстві розробляються посадові інструкції на кожну посаду, передбачену штатним розкладом.

На підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» застосовується автоматизована форма обліку, яка наведена на рис. 3.3.

Так, для забезпечення безперервного та достовірного обліку, зокрема в частині розрахунків з покупцями і замовниками, ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовує інтегровану систему програмних продуктів. Кожен з них виконує специфічну функцію, формуючи єдиний інформаційний та документальний простір підприємства.

На даний момент в бухгалтерії підприємства використовують програму

«BAS Бухгалтерія АПК». Це сучасна програма призначена саме для сільськогосподарських підприємств, що містить додаткові модулі для: рослинництва; тваринництва; обліку земельних ділянок; обліку оренди паїв; калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції; обліку біологічних активів; формування галузевої звітності.

Рис. 3.3 – Схема автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку, в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

* Складено за даними Наказу про облікову політику підприємства [39]

Таким чином, для забезпечення безперервного та достовірного бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, зокрема в частині розрахунків з покупцями і замовниками, ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовує інтегровану систему сучасних програмних продуктів, кожен з яких виконує специфічну функцію, формуючи єдину інформаційну систему та документальний процес в управлінні діяльністю підприємства.

3.2. Фінансовий облік фінансових результатів від операційної діяльності

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про фінансові результати операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 1 «Дохід» [2], НП(С)БО 15 «Дохід» [3] та НП(С)БО 16 «Витрати» [4].

Кінцевий фінансовий результат (прибуток або збиток) від операційної діяльності підприємства визначається як різниця між доходами від операційної діяльності та операційними витратами. Загальний алгоритм визначення цього показника у системі бухгалтерських рахунків базується на порівнянні оборотів за дебетом і кредитом субрахунку 791 «Результат операційної діяльності».

Процес формування фінансового результату в ТОВ «ДРУЖБА СВК» має свою чітку послідовність:

1. Визнання та облік операційних доходів.

Доходи ТОВ «ДРУЖБА СВК» акумулюються протягом звітного періоду на рахунках класу 7. Основним напрямом формування прибутку є чистий дохід від реалізації сільськогосподарської продукції (зернових, технічних культур, продукції тваринництва тощо), який відображається за кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації» (субрахунок 701 або 702). Забезпечуючи дотримання принципу нарахування, дохід визнається в момент передачі ризиків та вигід, пов'язаних з правом власності на продукцію, покупцеві.

Інші доходи операційного характеру (оренда активів, реалізація виробничих запасів, операційні курсові різниці) фіксуються на субрахунках рахунку 71 «Інший операційний дохід».

2. Визнання та облік операційних витрат.

Паралельно, відповідно до принципу відповідності доходів і витрат, на рахунках класу 9 формуються витрати операційної діяльності. Наприкінці звітного періоду до дебету субрахунку 791 списуються:

- собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) – з рахунку 90 «Собівартість реалізації»;
- адміністративні витрати (загальногосподарські витрати на управління підприємством) – з рахунку 92;
- витрати на збут (витрати, пов'язані з пакуванням, транспортуванням та маркетингом продукції) – з рахунку 93;
- інші операційні витрати (зокрема, втрати від знецінення запасів, безнадійна дебіторська заборгованість, нестачі) – з рахунку 94.

3. Галузеві особливості (сільське господарство та агробізнес).

Оскільки ТОВ «ДРУЖБА СВК» є сільськогосподарським підприємством, ключовою особливістю обліку операційних результатів є застосування НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [10]. Специфіка полягає в тому, що фінансовий результат аграрного підприємства формується не лише в момент продажу, а й безпосередньо у процесі виробництва:

- підприємство зобов'язане визнавати дохід (або збиток) від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, отриманої внаслідок збору врожаю;
- зазначена продукція оцінюється за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Різниця між справедливою вартістю та витратами на виробництво (собівартістю) формує операційний дохід або збиток, який відображається на субрахунках 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» або 940 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю».

У кінці звітного періоду всі накопичені суми з доходів (кредит рахунків

70, 71) та витрат (дебет рахунків 90, 92, 93, 94) закриваються на субрахунок 791. Кредитове сальдо цього субрахунку свідчить про отримання ТОВ «ДРУЖБА СВК» операційного прибутку, який згодом переноситься у дебет рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», формуючи підґрунтя для подальшого розвитку господарського товариства. Форма №2 «Звіт про фінансові результати (про сукупний дохід)» є основним підсумковим документом фінансової звітності де відображаються та акумулюються доходи, витрати та фінансової результат від операційної діяльності, а в примітках до річної фінансової звітності є деталізація інших операційних доходів та витрат відповідно до Н(П)СБО.

3.3. Удосконалення обліку та аналізу фінансових результатів операційної діяльності підприємства

За результатами дослідження діючих практичних аспектів фінансового обліку та проведення економічного аналізу фінансових результатів від операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» в 2 та 3 розділі нами пропонується:

1. Систематизація аналітичного моніторингу та діагностики операційної ефективності.

Нами рекомендується проведення регулярного економічного аналізу за методичним підходом, деталізованим у підрозділах 2.2–2.3 цієї кваліфікаційної роботи. Цей комплексний підхід [26] передбачає:

- поглиблене вивчення поточного стану, динаміки та компонентної структури доходів від реалізації сільськогосподарської продукції (субрахунок 701) та операційних витрат (рахунки 90, 92, 93, 94);

- оцінювання показників рентабельності операційної діяльності, продажів та виробничих витрат, а також розрахунок коефіцієнтів ділової активності;

– проведення факторного аналізу операційного прибутку (збитку) для визначення ступеня впливу коливань собівартості, обсягів збуту та цінової політики на зміну кінцевого фінансового результату (рахунок 79), в тому числі з використанням адитивної моделі.

2. Модернізація інформаційної системи обліку доходів, витрат і фінансових результатів.

Для ТОВ «ДРУЖБА СВК» обґрунтовано доцільність переходу на більш прогресивну та адаптовану під специфіку аграрного сектору автоматизовану форму обліку – програмне забезпечення нового покоління «BAS АГРО. Бухгалтерія» [40]. Даний програмний продукт виступає еволюційним продовженням попередніх галузевих лінійок і характеризується розширеним функціоналом. Ключова відмінність між прикладними рішеннями «BAS Бухгалтерія АПК» та «BAS АГРО. Бухгалтерія» в контексті досліджуваної теми полягає у можливості автоматизованого покрокового закриття рахунків 23 «Виробництво» з коректним розрахунком проміжної та остаточної собівартості біологічних активів, гнучкішому налаштуванні розподілу загальновиробничих витрат (рахунок 91), автоматичному формуванні фінансового результату на субрахунку 791 та операційній підтримці з боку розробника [40].

3. Цифровізація процесів бюджетування та контролю фінансових результатів.

З метою підвищення точності прогнозування маржинального та операційного прибутку пропонується впровадження спеціалізованого аналітичного інструментарію UBC Analytics [42]. Застосування цієї цифрової платформи дозволить автоматизувати повний цикл планування фінансових результатів та забезпечить економічну службу підприємства такими можливостями [42]:

– інтегроване бюджетування доходів і витрат з урахуванням гнучких параметрів: виробничої собівартості, планових обсягів збуту, коливань ринкових цін на агропродукцію та систем лояльності контрагентів;

- прогнозування майбутніх операційних прибутків на основі ретроспективного аналізу історичних масивів даних та виявлених сезонних закономірностей;

- проведення багатоваріантного сценарного аналізу (моделювання фінансових результатів за принципом «що, якщо» у випадках зміни цін на ПММ, добрива чи ЗЗР) та експрес-оцінювання беззбитковості (маржинальності) за кожним окремим напрямом рослинництва чи тваринництва;

- формування деталізованого плану операційних витрат, що мінімізує ризики перевищення лімітів на адміністрування та збут;

- консолідацію фінансових результатів у розрізі окремих бізнес-напрямків, категорій клієнтів, культур та регіонів діяльності.

Завдяки вбудованим алгоритмам алокації (розподілу) непрямих витрат, дані модулю UBC Analytics можуть бути оперативно інтегровані в загальну фінансову модель ТОВ «ДРУЖБА СВК», забезпечуючи автоматичне формування прогнозних звітів: бюджету доходів та витрат (P&L), бюджету руху грошових коштів (Cash Flow) та прогнозного балансу (Balance), що підвищить якість стратегічних управлінських рішень [42].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі бакалавра проведено дослідження з метою вивчення теоретичних та практичних питань фінансового обліку та аналізу фінансових результатів від операційної діяльності підприємства відповідно до нормативних документів і законодавчих актів, наукових публікацій вчених та практичних публікацій фахівців, пошук шляхів їх вдосконалення на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК», а саме:

1. У першому розділі кваліфікаційної роботи узагальнено теоретико-методологічні засади та нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку фінансових результатів від операційної діяльності підприємств. На основі критичного аналізу вітчизняних наукових публікацій та чинного законодавства систематизовано підходи провідних вчених і фахівців до визначення сутності й класифікації таких економічних категорій, як «фінансові результати» та «фінансовий результат від операційної діяльності».

Окрему увагу приділено дослідженню вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що регламентують порядок визнання, оцінки та відображення операційних доходів, витрат та фінансових результатів в обліку та у фінансовій звітності. У межах розділу проаналізовано систему нормативного забезпечення, сформовано типову кореспонденцію рахунків із моделювання процесу визначення кінцевого фінансового результату на підприємстві, а також сформульовано ґрунтовні висновки, які слугують теоретичним підґрунтям для подальшого практичного дослідження.

2. У другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» з поглибленим аналізом фінансових результатів та рентабельності операційної діяльності підприємства:

2.1. Спостерігається стійка тенденція до розширення масштабів виробництва суб'єкта господарювання. Натуральний обсяг випуску продукції зріс на 180,1 т (або на 22,07%). У вартісному вимірі виробництво збільшилося на 3996,2 тис. грн (або на 22,38%) в діючих оптових цінах та на 3950,2 тис. грн (або на 22,07%) у порівнянних цінах. Незначне підвищення середньої оптової ціни однієї тонни продукції на 56,3 грн (на 0,26%) на тлі нарощення потужностей свідчить про виважену та стабільну цінову політику підприємства.

2.2. Чистий дохід (виручка) від реалізації продемонстрував вагомий приріст – на 61799,0 тис. грн (або на 32,66%). Така динаміка підтверджує високу результативність маркетингової політики, оптимізацію каналів дистрибуції та успішне розширення ринкової ніші ТОВ «ДРУЖБА СВК».

2.3. Позитивним вектором розвитку є абсолютне зниження собівартості реалізованої продукції на 2380,0 тис. грн (або на 1,58%). Попри об'єктивне зростання адміністративних витрат на 1682,0 тис. грн (на 25,05%) та витрат на збут на 1891,0 тис. грн (на 26,38%), загальна ефективність управління витратами покращилася. Це підтверджується скороченням витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 24,07% (із 87,0 до 66,0 копійок) та мультиплікаційним зростанням валового прибутку в 1,65 рази (на 64179,0 тис. грн).

2.4. Сформований прибуток до оподаткування у 2024 році перевищив базове значення 2023 року майже у 2,9 рази, збільшившись на 71784,0 тис. грн. Головним драйвером цього процесу стало зростання прибутку від операційної діяльності у 2,6 рази (або на 72085,0 тис. грн). Водночас певним стримуючим чинником виступило поглиблення збитковості від фінансових операцій підприємства на 512,0 тис. грн.

2.5. Інтенсифікація використання ресурсного потенціалу. У звітному періоді на підприємстві відбулася якісна оптимізація використання всіх видів ресурсів: матеріальні ресурси: показник матеріаловіддачі збільшився на 4,74% при одночасному зниженні матеріаломісткості на 4,52%, що вказує на

впровадження ресурсозберігаючих технологій; трудовий потенціал: продуктивність праці одного робітника зросла на 35267,0 грн (на 25,02%), тоді як середньооблікова чисельність персоналу скоротилася лише на 3 особи (або на 2,36%); основні засоби: фондвіддача покращилась на 8,76%, а рівень фондорентабельності стрімко зріс з 18,52% до 63,63%, що доводить високу віддачу від експлуатації необоротних активів; оборотні кошти: коефіцієнт оборотності збільшився на 0,1 обороту (на 7,85%), що прискорило вивільнення капіталу з операційного циклу підприємства.

2.6. Спостерігається розширення фонду оплати праці на 5274,0 тис. грн (на 27,49%). При цьому середньорічний зарібок одного штатного працівника зріс на 46186,6 грн (або на 30,58%), що підтверджує провадження мотиваційної кадрової політики менеджментом.

2.7. Ключові коефіцієнти прибутковості продемонстрували стрімке висхідне сходження: рентабельність реалізованої продукції підвищилася з 16,7% до 41,01%, а загальна рентабельність виробничої діяльності – з 6,83% до 22,13%.

2.8. За результатами 2024 року структура балансу ТОВ «ДРУЖБА СВК» відповідає критеріям абсолютної ліквідності. Коефіцієнти ліквідності перевищують нормативно визначені ліміти, фіксуючи високий рівень автономії та незалежності фірми від зовнішнього позичкового капіталу. Додатковим індикатором фінансової стабілізації є планомірне згорання обсягів кредиторської заборгованості підприємства на 6,12%.

2.9. Узагальнюючи результати проведеного фінансово-економічного аналізу, можна стверджувати, що ТОВ «ДРУЖБА СВК» перебуває у фазі активного та ефективного економічного розвитку, суттєво підвищивши віддачу від операційних процесів у 2024 році порівняно з попереднім періодом. Разом із тим, оцінюючи перспективи розвитку агропромислового сектору, варто наголосити, що надійним фундаментом для забезпечення стабільного функціонування переробних потужностей та продовольчої безпеки держави в цілому виступає наявність високоякісної вітчизняної

сільськогосподарської сировини [9]. Проведені наші дослідження доводять потребу у формуванні системних інструментів державної підтримки та виваженої промислової політики в аграрній сфері, що передбачає модернізацію ринкової інфраструктури та впровадження новітніх маркетингових концепцій [37-38]. У цьому контексті ключовими орієнтирами для агропромислового виробництва та його суб'єктів є [9]: євроінтеграційні вектори, технологічна модернізація, нівелювання системних ризиків, інституціональна підтримка: розробка дієвих державних програм підтримки національних товаровиробників, спрямованих на стимулювання глибокої переробки сировини та розвиток інфраструктури агоринку.

3. У третьому розділі кваліфікаційної роботи аргументовано, що формування фінансової звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК» протягом 2023–2024 рр. здійснювалося у суворій відповідності до вимог національних П(С)БО та чинного законодавства України. Розроблена схема кореспонденції рахунків підтверджує високий рівень організації облікового процесу бухгалтерською службою підприємства із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія АПК». Фінансові результати від операційної діяльності, їх формування та відображення у звітності відповідають обліковому та нормативно-правовому забезпеченню їх фінансового обліку.

Водночас встановлена у практичній частині дослідження специфіка діяльності підприємства – облік, аналіз формування фінансових результатів від операційної діяльності. Для вирішення окреслених завдань, зменшення витрат та їх оптимізація, збільшення доходів та, відповідно, фінансових результатів операційної діяльності підприємства. обґрунтовано доцільність впровадження елементів управлінського обліку та сучасних діджитал-інструментів у контур менеджменту ТОВ «ДРУЖБА СВК»

4. За результатами дослідження в ТОВ «ДРУЖБА СВК» діючої практики фінансового обліку та проведення економічного аналізу фінансових результатів операційної діяльності підприємства нами пропонується:

4.1. Систематизація аналітичного моніторингу та діагностики операційної ефективності: нами рекомендується проведення регулярного економічного аналізу за методичним підходом, деталізованим у підрозділах 2.2–2.3 цієї кваліфікаційної роботи. Цей комплексний підхід [12,41] передбачає:

- поглиблене вивчення поточного стану, динаміки та компонентної структури доходів від реалізації сільськогосподарської продукції (субрахунок 701) та операційних витрат (рахунки 90, 92, 93, 94);

- оцінювання показників рентабельності операційної діяльності, продажів та виробничих витрат, а також розрахунок коефіцієнтів ділової активності;

- проведення факторного аналізу операційного прибутку (збитку) для визначення ступеня впливу коливань собівартості, обсягів збуту та цінової політики на зміну кінцевого фінансового результату (рахунок 79), в тому числі з використанням адитивної моделі.

4.2. Модернізація інформаційної системи обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Для ТОВ «ДРУЖБА СВК» обґрунтовано доцільність переходу на більш прогресивну та адаптовану під специфіку аграрного сектору автоматизовану форму обліку – програмне забезпечення нового покоління «BAS АГРО. Бухгалтерія» [40]. Даний програмний продукт виступає еволюційним продовженням попередніх галузевих лінійок і характеризується розширеним функціоналом. Ключова відмінність між прикладними рішеннями «BAS Бухгалтерія АПК» та «BAS АГРО. Бухгалтерія» в контексті досліджуваної теми полягає у можливості автоматизованого покрокового закриття рахунків 23 «Виробництво» з коректним розрахунком проміжної та остаточної собівартості біологічних активів, гнучкішому налаштуванні розподілу загальновиробничих витрат (рахунок 91), автоматичному формуванні фінансового результату на субрахунку 791 та операційній підтримці з боку розробника [40].

4.3.Цифровізація процесів бюджетування та контролю фінансових результатів: з метою підвищення точності прогнозування маржинального та операційного прибутку пропонується впровадження спеціалізованого аналітичного інструментарію UBC Analytics [42]. Застосування цієї цифрової платформи дозволить автоматизувати повний цикл планування фінансових результатів та забезпечить економічну службу підприємства такими можливостями [42]:

- інтегроване бюджетування доходів і витрат з урахуванням гнучких параметрів: виробничої собівартості, планових обсягів збуту, коливань ринкових цін на агропродукцію та систем лояльності контрагентів;

- прогнозування майбутніх операційних прибутків на основі ретроспективного аналізу історичних масивів даних та виявлених сезонних закономірностей;

- проведення багатоваріантного сценарного аналізу (моделювання фінансових результатів за принципом «що, якщо» у випадках зміни цін на ПММ, добрива чи ЗЗР) та експрес-оцінювання беззбитковості (маржинальності) за кожним окремим напрямом рослинництва чи тваринництва;

- формування деталізованого плану операційних витрат, що мінімізує ризики перевищення лімітів на адміністрування та збут;

- консолідацію фінансових результатів у розрізі окремих бізнес-напрямків, категорій клієнтів, культур та регіонів діяльності.

Завдяки вбудованим алгоритмам алокації (розподілу) непрямих витрат, дані модулю UBC Analytics можуть бути оперативно інтегровані в загальну фінансову модель ТОВ «ДРУЖБА СВК», забезпечуючи автоматичне формування прогнозних звітів: бюджету доходів та витрат (P&L), бюджету руху грошових коштів (Cash Flow) та прогнозного балансу (Balance), що підвищить якість стратегічних управлінських рішень [42].

5. Апробація результатів дослідження: основні теоретичні положення та практичні результати кваліфікаційної роботи пройшли всебічну апробацію, що підтверджується такими матеріалами:

- доповіддю на студентській науковій конференції здобувачів вищої освіти Одеського національного технологічного університету (ОНТУ) під час засідання секції кафедри фінансів, обліку та аудиту (24–27 березня 2026 р.);

- публікацією тез доповідей (у співавторстві) у збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» (16–17 квітня 2026 р.) [9];

- дискусією та схваленням на науковому колоквіумі у межах досліджень наукової школи кафедри фінансів, обліку та аудиту ОНТУ «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» за темою «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» (17 квітня 2026 р., витяг з протоколу №12 від 23.04.2026 р., Додаток А).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», затверджений від 16.07.1999 року № 996-XIV (зі змінами, станом на 01.04.2026). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 15.03.2026).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами, станом на 23.12.2025) / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 15.03.2026).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 року № 290 (зі змінами, станом на 29.09.2020) / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 15.03.2026).

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від від 31.12.1999 №318 (із змінами та доповненнями) (зі змінами, станом на 29.09.2020) / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 15.03.2026).

5. Податковий кодекс України: № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. (зі змінами, станом на 31.05.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.05.2026).

6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами, станом на 23.12.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 25.03.2026).

7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу,

зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами, станом на 29.07.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення 25.03.2026).

8. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879 (зі змінами станом на 23.12.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 25.05.2026).

9. Грабко К.С., Філахтов О.О., Голубова М.В. Аналіз аспектів забезпечення сільськогосподарською сировиною окремих галузей агропромислового виробництва в умовах війни // Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді. Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції 16-17 квітня 2026 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2026. С. 588-590. URL: https://www.ontu.edu.ua/download/konfi/2026/Conference_abstract-16-17-04-26.pdf (дата звернення 30.05.2026).

10. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2003. 444 с.

11. Бутинець Ф. Ф. [та ін.] Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник; за ред. Ф.Ф. Бутинця, 8-вид., перероб. та доп. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.

12. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз (практикум): навчальний посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2015. [3-ге видання, виправлене і доповнене]. 326 с.

13. Ткаченко Н. М. Фінансовий бухгалтерський облік, оподаткування і звітність : підручник. 7-ме вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2021. 948 с.

14. Бланк І.О.Управління прибутком. 3-е вид., розшир. та допов. Київ : Ніка-Центр, 2007. 768 с.

15. Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. 4-те вид., перероб. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 672 с.
16. Цал-Цалко Ю.С. Статистика фінансових результатів підприємств : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2002. 340 с.
17. Нападовська Л. В. Управлінський облік : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 648 с.
18. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
19. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 422 с.
20. Цал-Цалко В. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
21. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 647 с.
22. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2006. 504 с.
23. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. 2-ге вид.. Київ: КНЕУ, 2014. 592 с.
24. Левковська О.В., Балановська І.В. Бухгалтерський облік та звітність: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2021. 141 с.
25. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 478 с.
26. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: конспект лекцій. Луцьк: ВежаДрук, 2023. 258 с.
27. Стельмашук О. О., Богданова В. В. Фінансовий облік і звітність. Київ: Кондор, 2021. 400 с.
28. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

29. Мельник Т. В., Симоненко О. В. Управлінський облік: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
30. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність: Електронний практикум комбінованого (локального та мережного) використання. 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2022. 144 с.
31. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2022. 784 с.
32. Косова Т.Д., Сіменко І.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 440 с.
33. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток; За ред. акад. НАНУ, проф. Чумаченка М. Г. К.: КНЕУ, 2018. 556 с.
34. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: ЦУЛ, 2008. 392 с.
35. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. Київ: «Хай-Тек Прес», 2008. 336 с.
36. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Суліменко Л. А. Фінансовий аналіз : Підручник. Вид. 5-є, доповнене. Житомир: ЖОО ГО «Спілка економістів України», 2012. 609 с.
37. Державна служба статистики: веб-сайт, Київ 2024. URL: <http://ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 30.03.2026).
38. Аналіз ринку коньяку в Україні. URL: <http://pro-consulting.ua>. (дата звернення 30.03.2026).
39. ТОВ «ДРУЖБА СВК»: Електронний ресурс // Опендатабот. URL: <https://opendatabot.ua/c/03766139> (дата звернення 25.04.2026).
40. BAS АГРО. Бухгалтерія: Електронний ресурс // Компанія RASK - партнер Спілки Автоматизаторів Бізнесу (САБ). URL: https://www.softcom.ua/ua/bas/its/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=_SOFTCOM_BAS_1C&utm_term=bas&utm_content=BAS&gad_source=1&gad_campaignid=20913867787&gclid=CjwKCAjwgO7RBhBKEiwAZNP8

5u8NhrmuKiUPue9WyS1RDkMlqXHPxOSTtw1n_yVG9ZzdVVj0nO-
YFhoCCEсQAvD_BwE (дата звернення: 25.04.2026).

41. Купріна Н.М. Забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України: теорія і практика: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 304 с.

42. UBC ANALYTICS - IBM ANALYTICS : Офіційний сайт. URL: <https://ubcanalytics.com.ua> (дата звернення: 25.05.2026).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
БАКАЛАВРА ЗА 2026 РІК

Витяг

з протоколу № 12

засідання кафедри фінансів, обліку та аудиту

від 23.04.2026р.

Голова засідання кафедри: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Мельник Ю.М.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: професори: Іванченкова Л.В., Немченко В.В.; доценти: Антонюк О.П., Баранюк Х.О. (докторант), Васьковська К.О., Євтушевська О.О., Маркова Т.Д., Скляр Л.Б., Ступницька Т.М., Тарасова О.В.; старші викладачі та асистенти: Пчелянська Г.Б., Гребейникова Н.А.; ст. лаборант: Золотухіна С.А.

СЛУХАЛИ: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Мельника Ю.М. про результати наукового колоквиуму: **«Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки»**, який проводився 17 квітня 2026 року в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри фінансів, обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквиуму «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» з напрямку наукової школи кафедри фінансів, обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», який проводився 17.04.2026 р.

2. Здобувачам вищої освіти СВО «Бакалавр» та СВО «Магістр» спеціальностей 071(D1) «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» та 072 (D2) «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», ОПП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», докторантам та аспірантам, які підготували доповіді на науковий колоквиум 17.04.2026р. в рамках дослідження за темами КРМ, КРБ та дисертацій, що виконуються відповідно до затверджених тем на підставі наказів ОНТУ, надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.28. Здобувачки СВО «Бакалавр», ННІЕУіБ ім. Г.Е. Вейнштейна спеціальності 071«Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» Голубової М.В., тема доповіді: **«ФАКТОРНИЙ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ»**, науковий керівник – завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту, д.е.н., проф. Купріна Н.М.

В.о. завідувача кафедри фінансів,
обліку та аудиту, д.е.н., проф.

/ПІДПИСАНО/

Юрій МЕЛЬНИК

В.о. секретаря

/ПІДПИСАНО/

Світлана ЗОЛОТУХІНА